

PRZEWROCIĆ SIĘ (11) *vb pf*

się (9), się (2).

e jasne, o pochylone.

inf przewrócić się (4). ◇ *fut* 3 sg przewróci się (2). ◇ *praet* 3 sg m przewrócił się (2). ◇ 3 *pl subst* przewróciły się (1). ◇ *plusq* 3 sg m był się przewrócił (1). ◇ [*imp* 3 *pl* niech się przewrócą.] ◇ *con* 3 sg m by się przewrócił (1).

Sł stp, Cn brak, Linde XVII (z Cn: błędnie zamiast: przewracać się) – XVIII w. s.v. przewrócić.

1. *Obalić się, upaść, wytrącić się ze stanu równowagi, z właściwej pozycji* (9) : *RejWiz* 183; *BielKron* 465v; *Sustinere currum, Ządzierzeń wóz aby się nieprzewrócił. Mącz* 74a.

Zwrot: »wzgorę nogami przewrócić się« (1): to wzgorę nogami/ Przewróci się Zaiączek *RejZwierz* 77.

a. *O okrętach i łodziach* (2) : *Niewinny bywa ściśnyon/ á winnieyfzy fkacze/ [...]* Albo się lod ząłomi albo łódź przewróci/ *Ták dziwnie niefortuná wżytki ftany kroci. RejWiz* 127v; *BielKron* 122v.

b. *Spaść z pewnej wysokości* (3) : *Ołowie drogi vmylili/ Ná fkály woz wprowadzili: Więć się on ftárzec przewrócił: Lecąc ná doł táko mowił: [...]* *BierEz* Hv; *Vmbwerffen. Przewrócić się. Wypásć. Excuti curru. Calag* 520a.

Przen (1) :

Zwrot: »przewrócić się [od czego] wzgorę nogami« (1): *Widziłz iáko tu wypadł z siódłá ná hárcu Kácérz/ y przewrócił lye fam od rázu swoiégo wzgorę nogámi/ widomá rzeczą/ ná głowę poráżón OrzQuin* Aa2v.

2. [*Przekręcić się, odwrócić się na drugą stronę:* Ty okrawki włoż we wrzącą wodę/ á niech się raz albo 4. wrejąc w gárcu przewrocą *SienHerb* 528b.]

3. *Zniszczyć się, rozpaść się, popaść w ruinę* (1) :

Fraza: »by się ziemia i niebo przewrócić miało«: wżákże by się zyemiá y niebo przewrócić miało/ ináczey tego rzecz nie możemy/ iedno że [...] *RejPosWiecz*³ 97v.

4. *Podupaść, osłabnąć; przen* (1) :

Szereg: »szwankować i przewrócić się« (1): iefliby káždy z nas cudze pożytki do siebie chwytá y ciągná coby iedno mógł zágrábić dla swey korzyści: iuzby tu bez pochyby towarzysztwo y lpołeczność ludzka lzwámkowác y przewrócić się musiałá. *KlonWor ded* **3v.

Synonimy: 1. *obalić się;* 3. *obalić się, zburzyć się, zepsować się, zniszczyć się.*

Formacje współrdzenne cf WROCIĆ.